

Kontrolní závěr z kontrolní akce

21/06

Peněžní prostředky státu a Evropské unie určené na realizaci opatření v oblasti nakládání s odpady

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále také „NKÚ“) na rok 2021 pod číslem 21/06. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ RNDr. Petr Neuvirt.

Cílem kontroly bylo prověřit, zda peněžní prostředky určené na realizaci opatření v oblasti nakládání s odpady přispěly k realizaci stanovených cílů a zda byly poskytovány a čerpány v souladu s právními předpisy.

Kontrola byla prováděna u kontrolovaných osob v období od března 2021 do listopadu 2021.

Kontrolovaným obdobím byly roky 2018 až 2020, v případě věcných souvislostí i období předcházející a následující.

Kontrolované osoby:

Ministerstvo životního prostředí (dále také „MŽP“); Státní fond životního prostředí České republiky, Praha (dále také „SFŽP“); město Kolín; město Luže; město Polná; obec Sivice; obec Šakvice; SVAZEK OBCÍ NOVOBORSKA, Nový Bor; Svazek obcí Peklo, Zahrádky; MIKROREGION ÚDOLÍ LIDICKÉHO POTOKA, Buštěhrad; METAL TRADE COMAX, a.s., Velvary; goodooga s.r.o., Praha; Tomáš Chrbolka s.r.o., Kutná Hora.

Kolegium NKÚ na svém VI. jednání, které se konalo dne 11. dubna 2022,

schválilo usnesením č. 12/VI/2022

kontrolní závěr v tomto znění:

Odpadové hospodářství

Nízké plnění indikátorů OPŽP 2014–2020 k 31. 12. 2020

8,9 mld. Kč

Peněžní prostředky OPŽP
2014–2020
v projektech v realizaci
k 31. 12. 2020

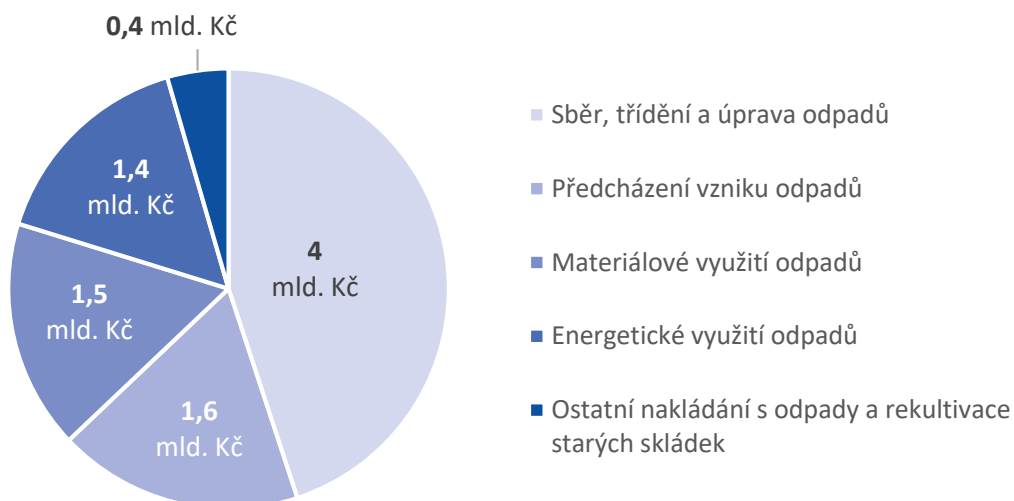
1,2 %

Kapacita nově vybudovaných
nebo zmodernizovaných
zařízení na energetické využití
ostatních odpadů

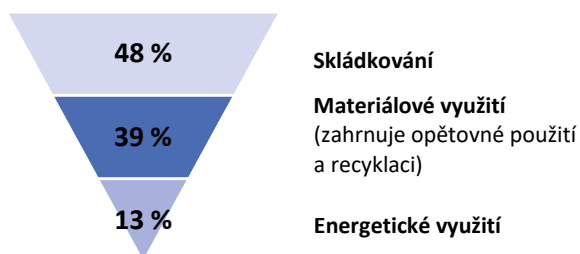
7,47 %

Zvýšení kapacity pro
recyklaci odpadů

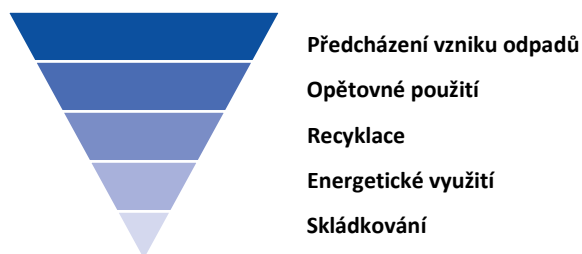
Peněžní prostředky OPŽP 2014–2020 k 31. 12. 2020

Nakládání s komunálními odpady v České republice v roce 2020

Hierarchie způsobů nakládání s odpady dle zákona o odpadech

I. Shrnutí a vyhodnocení

Kontrola bylo podrobena poskytování peněžních prostředků ze zdrojů Evropské unie, konkrétně z operačního programu *Životní prostředí 2014–2020* (dále také „OPŽP“), a ze zdrojů Státního fondu životního prostředí ČR, konkrétně z *Národního programu Životní prostředí* (dále také „NPŽP“), Ministerstvem životního prostředí na realizaci opatření v oblasti nakládání s odpady. Cílem kontrolní akce bylo posoudit, zda peněžní prostředky určené na realizaci opatření v oblasti nakládání s odpady přispěly k realizaci stanovených cílů a zda byly vynakládány v souladu s právními předpisy. Kontrola prověřila také plnění opatření v gesci MŽP a dosahování cílů vycházejících z právních předpisů EU a České republiky a z *Plánu odpadového hospodářství České republiky pro období 2015–2024* (dále také „POH“).

Interaktivní příloha doplňující kontrolní závěr z kontrolní akce č. 21/06 je dostupná zde: <https://www.nku.cz/scripts/detail.php?id=12406>.

Přestože MŽP nastavilo podporu z OPŽP v oblasti odpadů v souladu s hierarchií způsobů nakládání s odpady stanovenou zákonem o odpadech¹ i v souladu se závaznou částí POH, nedojde k naplnění všech cílů programu.

Peněžní prostředky poskytnuté z OPŽP nepřispěly ke zvýšení kapacity pro recyklaci odpadů ani k vybudování nových kapacit zařízení na energetické využití ostatních odpadů nebo modernizaci těchto zařízení dle stanovených cílů².

Ačkoli je skládkování nejméně vhodným způsobem nakládání s odpady, bylo v roce 2020 skládkováno 48 % komunálních odpadů. Skládkování tak nadále představovalo nejčastější způsob nakládání s komunálním odpadem v ČR³. MŽP v letech 2015 až 2020 nepodpořilo finančními nástroji zákaz skládkování stanovený zákonem⁴ k roku 2024 tak, aby ho bylo možné dosáhnout. Mezi roky 2016 a 2020 došlo dokonce ke zvýšení kapacity skládek pro odstraňování ostatních odpadů včetně komunálního odpadu o 17 %. Ve stejném období došlo k nárůstu produkce nebezpečných odpadů o 23 %, avšak pouze 7 % nebezpečných odpadů odstraněných skládkováním v provozech skládek bylo zpoplatněno rizikovou složkou poplatku za uložení nebezpečného odpadu na skládky, tj. složkou, která byla dle zákona o odpadech⁵ příjmem SFŽP.

Při kontrole projektů podpořených z OPŽP a zaměřených na předcházení vzniku odpadů či na nakládání s odpady byly zjištěny nedostatky v oblasti zadávání veřejných zakázek, vedení účetnictví a způsobilosti výdajů, což NKÚ vyhodnotil jako skutečnosti nasvědčující porušení rozpočtové kázně ve smyslu rozpočtových pravidel⁶.

¹ Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů (dále také „zákon o odpadech“).

² Ke dni 31. 12. 2020.

³ Komunálním odpadem se rozumí směsný a tříděný odpad z domácností a dále směsný odpad a tříděný odpad z jiných zdrojů, pokud je co do povahy a složení podobný odpadu z domácností. Přesná definice je uvedena v čl. 3 odst. 2b směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/98/ES ze dne 19. listopadu 2008, o odpadech a o zrušení některých směrnic (dále také „směrnice o odpadech“).

⁴ Zákon č. 229/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech, (dále také „nový zákon o odpadech“) posunul zákaz skládkování na rok 2030.

⁵ Ustanovení § 48 odst. 3 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů.

⁶ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla).

Vyhodnocení vyplývá z těchto zjištěných skutečností:

1. MŽP nastavilo podporu z OPŽP v oblasti odpadů v souladu s hierarchií způsobů nakládání s odpady a v souladu se závaznou částí POH, ne všechny indikátory výstupu však budou ke konci programového období splněny. Naopak podporu poskytovanou z 3. prioritní oblasti NPŽP nenastavilo MŽP v souladu s hierarchií způsobů nakládání s odpady a se závaznou částí POH.

Dva z osmi výstupových indikátorů, jejichž hodnoty vycházejí z realizovaných projektů, nebudou do konce programového období splněny. Indikátor výstupu „*zvýšení kapacity pro recyklaci odpadů*“ vykazoval ke dni 31. 12. 2020 plnění prostřednictvím dosažené hodnoty ve výši 7,47 % a indikátor výstupu „*kapacita nově vybudovaných nebo zmodernizovaných zařízení na energetické využití ostatních odpadů*“ vykazoval ke dni 31. 12. 2020 plnění prostřednictvím dosažené hodnoty ve výši 1,20 %. Vzhledem ke skutečnosti, že další projekty nebyly ke konci roku 2020 v procesu posuzování, hodnocení či schvalování a žádné další výzvy MŽP do konce programového období neplánovalo, nebudou cílové hodnoty těchto indikátorů splněny. Plnění stanovených specifických programových ukazatelů výsledku a výstupu ke dni 31. 12. 2020 je uvedeno v příloze č. 1 tohoto kontrolního závěru.

Kontrolou bylo zjištěno, že v rámci 3. prioritní oblasti NPŽP nevyhlásilo MŽP od počátku programu ani jednu výzvu zaměřenou na předcházení vzniku odpadů, což neodpovídá hierarchii způsobů nakládání s odpady.

2. V ČR nedochází ke snižování celkové produkce odpadů včetně nebezpečných odpadů, produkce komunálních odpadů narůstá již od roku 2012 a skládkování nadále představovalo nejčastější způsob nakládání s komunálním odpadem.

V ČR nedochází ke snižování celkové produkce všech odpadů a není plněn strategický cíl POH v části týkající se snižování produkce odpadů. Celková produkce všech odpadů v ČR se pohybovala v období 2015 až 2020 v rozmezí 34,2 až 38,5 megatuny (Mt) za rok.

Podíl skládkování komunálních odpadů neklesl v těchto letech pod 45 %⁷. V roce 2014 byl přijat legislativní zákaz skládkování vybraných odpadů od roku 2024 bez úpravy poplatku za skládkování využitelných komunálních odpadů. V letech 2009 až 2020 MŽP nenavýšilo poplatek za skládkování komunálních odpadů, který činil v tomto období 500 Kč za tunu odpadu, a současně mezi roky 2016 a 2020 došlo ke zvýšení kapacity skládek pro odstraňování ostatních odpadů včetně komunálního odpadu o 17 %. MŽP v novém zákoně o odpadech⁸ navrhlo posunutí zákazu skládkování až na rok 2030 a navýšení poplatku za ukládání komunálních odpadů na skládky na 800 Kč/t v roce 2021 až na konečných 1 850 Kč/t od roku 2030. Výjimka v zákoně však umožňuje obcím až do roku 2029 ukládat na skládky část vzniklého odpadu za původní sazbu 500 Kč/t (neměnnou od roku 2009), což nadále znevýhodňuje jiné formy nakládání s komunálními odpady oproti skládkování.

Na základě dat z *Informačního systému odpadového hospodářství* (dále také „ISOH“) bylo kontrolou NKÚ zjištěno, že při nakládání s nebezpečnými odpady v provozech skládek v letech 2016 až 2020 bylo pouze 7 % z celkového množství odstraněných nebezpečných odpadů (1 Mt) zpoplatněno vyšší, rizikovou sazbou poplatku. Dle § 45 odst. 1 zákona o odpadech byl

⁷ V roce 2015 bylo na skládky uloženo 47 % KO, v letech 2016 a 2017 se podíl skládkovaných komunálních odpadů snížil na 45 %, v letech 2018 a 2019 bylo skládkováno 46 % KO a v roce 2020 bylo skládkováno 48 % KO.

⁸ Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech, byl schválen Parlamentem ČR 1. 12. 2020 s účinností od 1. 1. 2021.

původce odpadu povinen platit poplatek za ukládání odpadů na skládky a dle § 46 odst. 1 zákona o odpadech byl za uložení nebezpečného odpadu na skládku povinen platit kromě základní složky poplatku (500 Kč/t) také tzv. rizikovou složku poplatku (4 500 Kč/t), která byla dle § 48 odst. 3 tohoto zákona příjmem SFŽP. Více než 50 % nebezpečných odpadů uložených v letech 2016 až 2020 na skládky bez zpoplatnění rizikovou složkou poplatku bylo vykázáno jako tzv. terénní úpravy v provezech skládek, což představuje snížení příjmů SFŽP ve výši přesahující 2,5 mld. Kč za období let 2016 až 2020.⁹

3. Kontrolou NKÚ u projektů OPŽP zaměřených na předcházení vzniku odpadů či na nakládání s odpady byly zjištěny následující nedostatky:

- a) nedodržení zásady zákazu diskriminace dle zákona o zadávání veřejných zakázek¹⁰;
- b) účetnictví projektu nebylo vedeno řádným způsobem v souladu se zákonem o účetnictví¹¹;
- c) SFŽP nezjistil u dvou projektů nezpůsobilé výdaje, které měly být hrazeny z vlastních zdrojů žadatele, nikoli z prostředků EU;
- d) u SFŽP a MŽP byly zjištěny značné časové prodlevy u závěrečného vyhodnocování projektů.

4. Kontrolou NKÚ byly zjištěny nedostatky s vazbou na povinnosti vyplývající z právní úpravy odpadového hospodářství.

- a) Směrnice EU v oblasti odpadového hospodářství¹² nebyly ze strany ČR transponovány do právního řádu ČR ve stanovených termínech.
- b) ČR neplní cíl směrnice EU o skládkách odpadů¹³ pro nakládání s biologicky rozložitelnými komunálními odpady (dále také „BRKO“).
- c) MŽP nastavilo v případě obalových odpadů nerovné požadavky na rozsah recyklace obalových odpadů.

5. Kontrolou NKÚ bylo zjištěno, že MŽP porušilo zákon o odpadech, neboť neaktualizovalo POH, a dále byly zjištěny nedostatky v oblasti plnění a hodnocení cílů POH.

V roce 2018 byla přijata na úrovni EU nová právní úprava, která stanovila nové cíle v oblasti odpadového hospodářství. MŽP nepřistoupilo k aktualizaci POH bezprostředně po této změně

⁹ Podle zákona o odpadech byl SFŽP příjemcem části vybraných poplatků, avšak neměl kontrolní pravomoc pro kontrolu průběžné evidence ukládaných odpadů na skládku. Tuto pravomoc měla Česká inspekce životního prostředí, krajské úřady a příslušné obce, na jejichž katastrálním území skládky leží.

¹⁰ Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek (dále také „zákon o zadávání veřejných zakázek“).

¹¹ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví (dále také „zákon o účetnictví“).

¹² Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/849 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 2000/53/ES o vozidlech s ukončenou životností, 2006/66/ES o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a 2012/19/EU o odpadních elektrických a elektronických zařízeních; směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/850 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 1999/31/ES o skládkách odpadů; směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/851 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 2008/98/ES o odpadech; směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/852 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 94/62/ES o obalech a obalových odpadech; směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/904 ze dne 5. června 2019, o omezení dopadu některých plastových výrobků na životní prostředí.

¹³ Směrnice Rady 1999/31/ES ze dne 26. dubna 1999, o skládkách odpadů.

právní úpravy EU, jak mu ukládá zákon o odpadech¹⁴. MŽP předložilo návrh aktualizace POH s výhledem do roku 2035 na konci října 2021 do mezirezortního připomínkového řízení.

MŽP ve zprávách o plnění POH vyhodnocuje pouze stav plnění realizovaných opatření, což neumožňuje například průběžně posuzovat příspěvek realizovaných opatření na snížení produkce odpadů k plnění jednoho ze strategických cílů POH¹⁵.

Kontrolou NKÚ bylo zjištěno, že MŽP u dvou cílů POH¹⁶ nestanovilo pro jejich vyhodnocování indikátory, které by zohledňovaly dopad nakládání s odpady a nebezpečnými odpady na lidské zdraví a životní prostředí, což NKÚ vyhodnotil jako nedostačující s ohledem na definované cíle POH, tj. minimalizovat nepříznivé účinky nakládání s odpady a nebezpečnými odpady na lidské zdraví a životní prostředí.

MŽP ve dvou zprávách o plnění cílů POH¹⁷ hodnotilo dosahování cíle snížení skládkování BRKO různě konstruovanými indikátory, které se liší ve výpočtu podílu skládkování BRKO vzhledem k roku 1995. MŽP změnu použitých indikátorů ve druhé hodnotící zprávě neodůvodnilo.

6. Kontrolou byly zjištěny nedostatky v oblasti sledování a vykazování dat o odpadovém hospodářství.

MŽP nemá průběžně k dispozici data o reálném využívání kapacit zařízení pro nakládání s odpady. Pro zacílení finanční podpory zadávalo MŽP externí vyhodnocení stavu sítě zařízení k nakládání s odpady na celostátní i regionální úrovni včetně návrhů optimalizace¹⁸.

Rozsah informací, jež MŽP zpřístupnilo veřejnosti ze svého *Informačního systému odpadového hospodářství*, je oproti rozsahu neveřejné části ISOH omezený¹⁹, což není v souladu s obecnou zásadou politiky veřejných dat vyplývající ze směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1024/2019, že veřejná a z veřejných prostředků financovaná data by měla být bez právních, technických a finančních omezení využitelná veřejností.

Kontrolou NKÚ byl zjištěn rozdíl v datech zveřejňovaných MŽP a Českým statistickým úřadem (dále také „ČSÚ“) o celkové produkci komunálních odpadů, tento rozdíl činil za rok 2019 přibližně 10 % (0,5 Mt) a za rok 2020 přibližně 6 % (0,3 Mt).

¹⁴ Ustanovení § 42 odst. 7 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů.

¹⁵ Strategický cíl č. 1 POH: „předcházení vzniku odpadů a snižování měrné produkce odpadů“.

¹⁶ Strategický cíl č. 2 POH: „minimalizace nepříznivých účinků vzniku odpadů a nakládání s nimi na lidské zdraví a životní prostředí“ a hlavní cíl č. 12 POH: „minimalizovat negativní účinky při nakládání s nebezpečnými odpady na lidské zdraví a životní prostředí“.

¹⁷ Zpráva o plnění cílů Plánu odpadového hospodářství České republiky za období 2015–2016 (1. hodnotící zpráva), prosinec 2017; Zpráva o plnění cílů Plánu odpadového hospodářství České republiky za období 2017–2018 (2. hodnotící zpráva), listopad 2019.

¹⁸ Analýza: *Podklady pro oblast podpory odpadového a oběhového hospodářství jako součást Programového dokumentu v Operačním programu Životní prostředí 2021–2027* zpracovaná společností Ernst & Young, s.r.o.; cena analýzy 3,4 mil. Kč.

¹⁹ Jedná se např. o data o volných kapacitách skládek či data o produkci vybraných obalových odpadů.

II. Informace o kontrolované oblasti

Ministerstvo životního prostředí

Ministerstvo životního prostředí je ústředním orgánem státní správy mj. pro odpadové hospodářství. MŽP vykonává vrchní státní dozor v oblasti odpadového hospodářství s výjimkou ochrany veřejného zdraví při nakládání s odpady ve smyslu zákona o odpadech.

MŽP je řídicím orgánem pro OPŽP. Dále MŽP rozhoduje o poskytování peněžních prostředků Státního fondu životního prostředí na nakládání s odpady, tyto prostředky jsou rozdělovány z NPŽP.

Státní fond životního prostředí

SFŽP plní roli zprostředkujícího subjektu u OPŽP, a to na základě *Dohody o delegování některých činností a pravomocí MŽP jako řídicího orgánu OPŽP v programovém období let 2014–2020 na SFŽP*. SFŽP dále administruje NPŽP.

Strategické dokumenty

Vrcholným, zastřešujícím strategickým dokumentem v oblasti ochrany životního prostředí je *Státní politika životního prostředí ČR 2012–2020* (dále také „Státní politika ŽP“), která byla schválena usnesením vlády České republiky ze dne 9. ledna 2013 č. 6 a její aktualizovaná podoba byla schválena usnesením vlády České republiky ze dne 23. listopadu 2016 č. 1026. Pro oblast odpadů stanovuje Státní politika ŽP tematickou oblast/prioritu 1.2 *Předcházení vzniku odpadů, zajištění jejich maximálního využití a omezování jejich negativního vlivu na životní prostředí. Podpora využívání odpadů jako náhrady přírodních zdrojů*.

Státní politika ŽP kladla důraz na dodržování hierarchie nakládání s odpady jakožto nezbytného předpokladu pro naplňování požadavků právních předpisů EU. Za přetrvávající problém bylo označováno skládkování jako nejčastější způsob odstraňování odpadů. Zlepšení bylo požadováno jak v oblasti předcházení vzniku odpadů (měla se snížit produkce odpadů), tak v oblasti nakládání s odpady, resp. zvyšování materiálového a energetického využití odpadů, popřípadě jiného uplatnění odpadů.

Strategický rámec pro rozvoj České republiky do roku 2030 (*Česká republika 2030*)

Česká republika 2030 je strategický rámec, který udává směr, jímž by se měl rozvoj ČR vyvíjet, a slouží jako základ pro vyhodnocování rozvoje ČR a její globální zodpovědnosti. Dokument formuluje strategické a specifické cíle, kterých by ČR měla do roku 2030 dosáhnout, mj. by měla zvýšit podíl oběhového hospodářství na celkovém objemu materiálových toků či dosáhnout poklesu množství skládkovaných komunálních odpadů. Strategický rámec byl schválen usnesením vlády České republiky ze dne 19. dubna 2017 č. 292.

Plán odpadového hospodářství České republiky pro období 2015–2024

Nástrojem pro řízení odpadového hospodářství ČR a pro realizaci dlouhodobé strategie odpadového hospodářství je *Plán odpadového hospodářství České republiky pro období 2015–2024*. POH obsahuje mj. analytickou část, závaznou část a směrnou část. Závazná část byla vyhlášena nařízením vlády²⁰ ze dne 22. prosince 2014 č. 352/2014 Sb., o Plánu odpadového hospodářství České republiky pro období 2015–2024. Povinnost ČR vypracovat POH je stanovena směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2008/98/ES, o odpadech.

²⁰ S účinností od 1. 1. 2015.

POH vymezuje čtyři strategické cíle: předcházení vzniku odpadů a snižování měrné produkce odpadů; minimalizace nepříznivých účinků vzniku odpadů a nakládání s nimi na lidské zdraví a životní prostředí; udržitelný rozvoj společnosti a přiblížení se k evropské „recyklační společnosti“; maximální využívání odpadů jako náhrady primárních zdrojů a přechod na oběhové hospodářství.

Legislativní rámec odpadového hospodářství

V kontrolovaném období byly platné a účinné tyto právní předpisy: zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, a zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech). Zákon o odpadech byl právním předpisem, kterým se řídilo odpadové hospodářství v ČR téměř 20 let. Na konci roku 2020 byla schválena nová odpadová legislativa s účinností od 1. 1. 2021, jejímž prostřednictvím byly do českého právního řádu transponovány nové evropské předpisy.

Hierarchie způsobů nakládání s odpady

Dle ustanovení § 9a odst. 1 zákona o odpadech musí být v rámci odpadového hospodářství dodržována tato hierarchie způsobů nakládání s odpady:

- a) předcházení vzniku odpadů;
- b) příprava k opětovnému použití;
- c) recyklace odpadů;
- d) jiné využití odpadů, například energetické využití;
- e) odstranění odpadů.

Podpora určená na nakládání s odpady

Kontrolované peněžní prostředky určené na realizaci opatření v oblasti nakládání s odpady byly poskytovány Ministerstvem životního prostředí a Státním fondem životního prostředí ČR z OPŽP a NPŽP.

Operační program *Životní prostředí 2014–2020*

Problematika odpadů je řešena v prioritní ose 3 – *Odpady a materiálové toky, ekologické zátěže a rizika* (dále také „PO 3“), konkrétně v investiční prioritě 1²¹.

Investiční priorita 1 prioritní osy 3 OPŽP má tři specifické cíle (dále také „SC“): 3.1 *Prevence vzniku odpadů*; 3.2 *Zvýšit podíl materiálového a energetického využití odpadů*; 3.3 *Rekultivovat staré skládky*.

Národní program *Životní prostředí*

NPŽP podporuje projekty na ochranu a zlepšování životního prostředí v České republice z národních zdrojů, resp. z prostředků SFŽP. NPŽP byl v kontrolovaném období členěn do devíti prioritních oblastí, kontrolované problematiky se týkala 3. prioritní oblast: *Odpady, staré zátěže, environmentální rizika*.

²¹ Investiční priorita 1 prioritní osy 3: *Zachování a ochrana životního prostředí a podporování účinného využívání zdrojů investicemi do odpadového hospodářství s cílem plnit požadavky acquis Unie v oblasti životního prostředí a řešením potřeb investic, které podle zjištění členských států přesahují rámec těchto požadavků (dle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1300/2013 čl. 4 odst. c) písm. i)).*

III. Rozsah kontroly

Cílem kontrolní akce bylo prověřit, zda peněžní prostředky určené na realizaci opatření v oblasti nakládání s odpady přispěly k realizaci stanovených cílů a zda byly poskytovány a čerpány v souladu s právními předpisy.

Kontrolní akce se zaměřila na plnění úloh řídicího orgánu (MŽP) a zprostředkujícího subjektu (SFŽP) při administraci OPŽP a NPŽP, na prověření plnění a vyhodnocení cílů v oblasti odpadového hospodářství vyplývajících z unijní a české legislativy a z POH.

Dále se kontrolní akce zaměřila u vybraných příjemců dotace z OPŽP na dodržování podmínek pro poskytnutí dotace, na prokazatelnost a opodstatněnost způsobilých výdajů, ověření hospodárnosti, užití prostředků dotace na stanovený účel, plnění cílů projektů a udržitelnost projektů. Ke kontrole bylo vybráno celkem 11 projektů, které byly zaměřeny na realizaci opatření v oblasti nakládání s odpady a které byly financovány ze SC 3.1, 3.2 a 3.3 PO 3 OPŽP.

Kontrolou bylo dále prověřeno 5 projektů financovaných z 3. prioritní oblasti NPŽP. Kontrola administrace, realizace a splnění podmínek dotace u těchto projektů byla provedena u SFŽP.

Přehled kontrolovaných projektů je uveden v příloze č. 2 tohoto kontrolního závěru.

Kontrolovaný objem prostředků na úrovni systému činil 10,46 mld. Kč, z toho 9,88 mld. Kč bylo z OPŽP a 0,59 mld. Kč z NPŽP.

Kontrolovaný objem na úrovni projektů činil 99,70 mil. Kč, z toho bylo 96,33 mil. Kč z OPŽP a 3,37 mil. Kč z NPŽP.

Kontrolovaným obdobím byly roky 2018 až 2020 a v případě věcných souvislostí i období předcházející a následující.

Pozn.: Všechny právní předpisy uvedené v tomto kontrolním závěru jsou aplikovány ve znění účinném pro kontrolované období.

IV. Podrobné skutečnosti zjištěné kontrolou

1. MŽP nastavilo podporu z OPŽP v oblasti odpadů v souladu s hierarchií způsobů nakládání s odpady i v souladu se závaznou částí POH, ne všechny indikátory výstupu však budou ke konci programového období splněny. Naopak podporu poskytovanou z 3. prioritní oblasti NPŽP nenastavilo MŽP v souladu s hierarchií způsobů nakládání s odpady a se závaznou částí POH

Operační program *Životní prostředí 2014–2020*

Kontrolou NKÚ bylo zjištěno, že podporované aktivity PO 3 OPŽP byly nastaveny k plnění cílů POH. Alokace a stav čerpání prostředků v rámci PO 3 OPŽP ke dni 31. 12. 2020 jsou uvedeny v tabulce č. 1.

Tabulka č. 1: Souhrnné údaje o čerpání prostředků EU v PO 3 OPŽP ke dni 31. 12. 2020

SC	Celková alokace vyhlášených výzev po změnách (v Kč)	Finanční prostředky v zaregistrovaných žádostech o podporu		Finanční prostředky v projektech v realizaci		Částky proplacené příjemcům podpory (v Kč)
		Kč	Počet projektů	Kč	Počet projektů	
3.1	1 874 389 654	2 326 796 396	1 424	1 633 267 481	926	886 995 871
3.2	7 564 731 450	12 177 750 754	3 081	6 987 404 791	1 925	3 069 770 213
3.3	437 906 808	512 001 637	27	284 195 873	17	197 017 739
Celkem	9 877 027 912	15 016 548 787	4 532	8 904 868 145	2 868	4 153 783 823

Zdroj: MŽP.

Na základě výzev vyhlášených v rámci kontrolovaných aktivit OPŽP bylo ke dni 31. 12. 2020 v různé fázi pokročilosti 2 868 projektů s vydaným rozhodnutím o poskytnutí dotace s příspěvkem EU ve výši 8,9 mld. Kč a příjemcům podpory byly proplaceny výdaje ve výši 4,2 mld. Kč.

V PO 3, zaměřené na odpady, ekologické zátěže a rizika, bylo od začátku programového období do 31. 12. 2020 proplaceno příjemcům podpory 47,32 % z alokace pro specifický cíl 3.1 *Prevence vzniku odpadů*, 40,58 % z alokace pro specifický cíl 3.2 *Zvýšit podíl materiálového a energetického využití odpadů* a 44,99 % z alokace pro specifický cíl 3.3 *Rekultivovat staré skládky*.

V rámci vyhlášených výzev PO 3 OPŽP bylo zjištěno, že čerpání alokace na SC 3.1 převážně pokrýval zájem v podporované aktivitě 3.1.1 *Předcházení vzniku komunálních odpadů*, kde příspěvek EU k 31. 12. 2020 dosáhl výše 1 612 mil. Kč, z toho 1 412 mil. Kč představovala podpora domácích kompostérů a sběrných kontejnerů na textilní a oděvní odpady.

Čerpání alokace na SC 3.2 převážně pokrýval zájem v podporované aktivitě 3.2.1 *Výstavba a modernizace zařízení pro sběr, třídění a úpravu odpadů*, kde příspěvek EU k 31. 12. 2020 dosáhl výše 3 947 mil. Kč, z toho 1 837 mil. Kč představovala podpora odděleného sběru odpadů a 1 476 mil. Kč podpora sběrných dvorů.

Nejnižší příspěvek EU v rámci všech kontrolovaných podporovaných aktivit byl zjištěn u podporované aktivity 3.1.2 *Předcházení vzniku průmyslových odpadů*, tento příspěvek dosáhl k 31. 12. 2020 výše 21 mil. Kč. V souvislosti s prevencí vzniku odpadů byl zájem o podporu technologických změn snižujících produkci průmyslových odpadů minimální. Do konce roku 2020 čerpalo podporu ve třech výzvách celkem 9 projektů. Podrobný přehled počtu realizovaných projektů a stavu čerpání příspěvku EU ke dni 31. 12. 2020 na základě členění, ve kterém projekty sleduje MŽP, je uveden v příloze č. 3 tohoto kontrolního závěru.

Pro hodnocení naplňování cílů OPŽP byly pro SC 3.1, 3.2 a 3.3 stanoveny a kvantifikovány konkrétní ukazatele výsledku a výstupu. Stanovené indikátory výstupu umožňují vyjádřit přírůstek kapacity podpořených projektů. Výsledkové indikátory jsou na základě požadavku Evropské komise většinou načítány ze statistik. Použití statistických indikátorů pro sledování a vykazování přínosu OPŽP se ukazuje jako problematické, jelikož u statistického vykazování není zohledňována přímá vazba na realizované projekty, ale vykazuje se hodnota za celou ČR, tj. zachycují se i skutečnosti, které nebyly předmětem podpory z OPŽP.

Indikátor výstupu 40101/C017 vykazující zvýšení kapacity pro recyklaci odpadů vykazoval ke dni 31. 12. 2020 plnění prostřednictvím dosažené hodnoty ve výši 7,47 % a indikátor výstupu 40701 vykazující kapacitu nově vybudovaných nebo zmodernizovaných zařízení na energetické využití ostatních odpadů vykazoval ke dni 31. 12. 2020 plnění prostřednictvím dosažené hodnoty ve výši 1,20 %. Cílové hodnoty těchto indikátorů nebudou do konce programového období splněny. Přehled plnění všech kontrolovaných výstupových a výsledkových indikátorů ke dni 31. 12. 2020 je uveden v příloze č. 1 tohoto kontrolního závěru.

Národní program Životní prostředí

NPŽP byl financován z prostředků SFŽP. Přehled příjmů SFŽP v oblasti odpadů je uveden v tabulce č. 2. Největší část příjmů SFŽP v oblasti odpadů tvořily v letech 2018 až 2020 „poplatky na podporu sběru, zpracování, využití a odstranění vybraných autovraků“ vybírané v kontrolovaném období na základě zákona o odpadech (420,8 mil. Kč). Druhou

nejvýznamnější položkou příjmů byly poplatky za ukládání nebezpečných odpadů na skládky (72,9 mil. Kč). Dále SFŽP náležely příjmy z registračních a evidenčních poplatků vybíraných na základě zákona o obalech a příjmy z pokut uložených Českou inspekcí životního prostředí (dále také „ČIŽP“) či obcemi s rozšířenou působností (dále také „ORP“) v celkové výši 84,2 mil. Kč.

Tabulka č. 2: Přehled příjmů SFŽP souvisejících s odpadovým hospodářstvím (v mil. Kč)

Druh poplatku, resp. příjmu SFŽP	Období			Celkem za období
	2018	2019	2020	
Riziková složka poplatku (§ 48 zákona č. 185/2001 Sb.)	20,81	23,39	28,66	72,86
Pokuty uložené ze strany ČIŽP a ORP (§ 68 zákona č. 185/2001 Sb.)	11,51	12,24	8,41	32,16
Registrační a evidenční poplatky (§ 30 zákona č. 477/2001 Sb.)	17,31	17,35	17,42	52,08
Poplatky za likvidaci autovraků (§ 37e zákona č. 185/2001 Sb.)	170,77	139,49	110,54	420,80
Celkem	220,40	192,47	165,03	577,90

Zdroj: SFŽP.

Příjmy SFŽP v oblasti odpadů nebyly v kontrolovaném období účelově vázány, ačkoli směrná část POH i *Státní energetická koncepce* požadovaly, aby bylo zajištěno, že finanční prostředky získané z poplatku za skládkování budou využity na rozvoj odpadového hospodářství v ČR, což mělo dle uvedených strategických dokumentů zajistit MŽP.

NKÚ zjistil, že v rámci 3. prioritní oblasti NPŽP bylo proplaceno z prostředků SFŽP příjemcům dotace v letech 2018 až 2020 na materiálové využívání autovraků 75,2 mil. Kč a na ekologické odstraňování černých skládek a nelegálních skladů 48,3 mil. Kč. Od počátku vyhlášení výzev v rámci NPŽP však nebyla vyhlášena ani jedna výzva na předcházení vzniku odpadů, ačkoliv předcházení vzniku odpadů je první v pořadí hierarchie způsobů nakládání s odpady podle zákona o odpadech i podle zásad zakotvených v POH.

2. V ČR nedochází ke snižování celkové produkce odpadů včetně nebezpečných odpadů, produkce komunálních odpadů narůstá již od roku 2012 a skládkování nadále představovalo nejčastější způsob nakládání s komunálním odpadem

Produkce odpadů

Kontrolou NKÚ bylo zjištěno, že nejsou plněny strategické cíle POH z hlediska požadavků na snižování produkce odpadů: není plněn strategický cíl č. 1 „*předcházení vzniku odpadů a snižování měrné produkce odpadů*“ ani strategický cíl č. 2 „*minimalizace nepříznivých účinků vzniku odpadů a nakládání s nimi na lidské zdraví a životní prostředí*“. Vývoj produkce vybraných typů odpadů v letech 2015 až 2020 je uveden v tabulce č. 3.

Tabulka č. 3: Produkce vybraných typů odpadů v letech 2015 až 2020 (v tunách)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Stavební a demoliční odpady	21 891 225	18 003 909	17 953 901	20 843 989	20 835 951	22 528 164
Komunální odpady	5 274 126	5 612 416	5 690 585	5 782 066	5 879 163	5 729 917
Obalové odpady	1 087 762	1 149 843	1 195 374	1 296 883	1 334 427	1 328 731
Nebezpečné odpady	1 503 979	1 443 759	1 507 679	1 767 964	1 758 504	1 781 816

Zdroj: ISOH.

V dlouhodobé perspektivě nedochází v ČR ke snižování celkové produkce odpadů.

Nakládání s komunálními odpady

Problémy odpadového hospodářství České republiky spočívaly v letech 2015 až 2020 ve vysokém podílu skládkování, nízké ceně za skládkování komunálních a ostatních odpadů²² a v nezvyšujícím se podílu energetického využití komunálního odpadu. MŽP předpokládalo v POH, že ke snížení skládkování komunálních odpadů bude postupně docházet zejména snižováním produkce, zákazem skládkování od roku 2024, navyšováním poplatku za skládkování a zvyšováním podílu energetického využití odpadu.

V roce 2014 byla přijata právní úprava zakazující skládkování vybraných druhů odpadů od roku 2024. V letech 2009 až 2020 nedošlo k navýšení poplatku za skládkování komunálních a ostatních odpadů. MŽP navrhlo zvýšení poplatku za skládkování v návrhu nového zákona o odpadech, který byl projednáván v letech 2015 až 2017. MŽP návrh tohoto zákona stáhlo z programu jednání vlády.

Podíl skládkování komunálních odpadů v letech 2015 až 2020 neklesl pod 45 % a podíl energetického využití komunálních odpadů zůstal konstantní, cca 12%. Míra materiálového využití komunálních odpadů ve vztahu k jejich celkové produkci se zvýšila z 36 % v roce 2015 na 39 % v roce 2020.

Mezi roky 2016 a 2020 došlo ke zvýšení kapacity skládek pro odstraňování ostatních odpadů včetně komunálního odpadu o 17 %. Ke dni 1. 1. 2016 činila volná kapacita skládek pro odstraňování ostatních odpadů 36,4 Mt, ke dni 31. 12. 2020 volná kapacita těchto skládek činila 42,8 Mt. Přehled volných kapacit skládek v roce 2016 a 2020 je uveden v příloze č. 4 tohoto kontrolního závěru.

V novém zákoně o odpadech byl termín zákazu skládkování posunut až na rok 2030, zároveň bylo stanoveno, že poplatek za ukládání využitelných odpadů se bude postupně zvyšovat z 800 Kč za tunu až na konečných 1 850 Kč za tunu od roku 2030. Na základě výjimky²³ mohly obce v roce 2021 uložit na skládky až 2,14 Mt komunálních odpadů se sazbou poplatku 500 Kč za tunu, tj. 79 % množství komunálních odpadů odstraněných skládkováním v roce 2019. V roce 2022 obce budou moci uložit na skládky až 2,03 Mt komunálních odpadů, tj. 75 % množství komunálních odpadů odstraněných skládkováním v roce 2019. Výjimka v zákoně nadále významně zvýhodňuje skládkování komunálních odpadů před jejich energetickým či materiálovým využitím. Cena za odstranění 1 tuny směsného komunálního odpadu (dále také „SKO“) byla v roce 2021 dle váženého průměru 1 799 Kč.²⁴

²² Evropská komise např. již v dokumentu *Roadmap for Czech Republic - Support to Member States in improving waste management based on assessment of Member States' performance* z roku 2011 České republice doporučila mj. postupně zvyšovat stávající poplatek ze skládkování s cílem odvést odpad ze skládek a využívat příjmy na podporu odděleného sběru a alternativní infrastruktury a také držet poplatky za skládkování vyšší než poplatky ze spalování.

²³ Ustanovení § 157 zákona č. 541/2020 Sb.

²⁴ V ČR byla v roce 2021 provozována čtyři zařízení pro energetické využití odpadu (v Praze, Plzni, Liberci a Brně) s celkovou maximální kapacitou 0,8 Mt. Data pro výpočet jsou uvedena v příloze č. 5 tohoto kontrolního závěru.

NKÚ dále zjistil, že mezi roky 2015 a 2019 došlo ke zvýšení množství odpadních elektrických a elektronických zařízení (dále také „OEEZ“), která byla odstraňována skládkováním, což není v souladu s hierarchií způsobů nakládání s odpady.

Kontrolou NKÚ bylo zjištěno, že v rozporu s hierarchií způsobů nakládání s odpady a v rozporu se zásadami POH nedocházelo v letech 2015 až 2020 ke snižování produkce komunálních odpadů ani ke zvýšení podílu energetického využití komunálních odpadů. Zákaz skládkování, který byl zákonem stanoven na rok 2024, nepodpořilo MŽP ekonomickými nástroji a opatřeními, aby ho bylo možné ve stanoveném termínu dosáhnout. Do roku 2020 nebyl zvýšen poplatek za skládkování. Legislativní zákaz skládkování byl posunut na rok 2030.

Vývoj nakládání s komunálním odpadem je uveden v tabulce č. 4.

Tabulka č. 4: Hlavní způsoby nakládání s komunálním odpadem (KO) a směsným komunálním odpadem (SKO) v letech 2015 až 2020

	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	Množství [t]	Podíl [%]	Množství [t]	Podíl [%]	Množství [t]	Podíl [%]	Množství [t]	Podíl [%]	Množství [t]	Podíl [%]	Množství [t]	Podíl [%]
Skládkování KO	2 498 736	47	2 522 799	45	2 583 390	45	2 658 338	46	2 696 303	46	2 737 281	48
skládkování SKO	2 070 735	73	2 070 815	73	2 088 770	75	2 128 268	76	2 110 499	76	2 129 391	77
Materiálové využití KO	1 877 447	36	2 136 237	38	2 135 660	38	2 230 391	39	2 408 484	41	2 213 778	39
materiálové využití SKO	86 314	3	101 291	4	109 384	4	115 137	4	122 434	4	40 301	1
Energetické využití KO	620 313	12	680 504	12	685 277	12	676 574	12	689 110	12	721 217	13
energetické využití SKO	574 899	20	612 892	22	601 810	21	588 155	21	596 087	21	618 650	22

Zdroj: ISOH.

Pozn.: Směsný komunální odpad – část komunálního odpadu bez tříděného odpadu.

Nakládání s nebezpečnými odpady

Dle zákona o odpadech byl původce nebezpečných odpadů povinen za ukládání nebezpečných odpadů na skládky platit vedle základní složky poplatku (500 Kč/t) také rizikovou složku poplatku, tzv. sazbu rizikového poplatku za ukládání nebezpečných odpadů (4 500 Kč/t). Na základě dat z ISOH o nakládání s nebezpečnými odpady bylo kontrolou zjištěno, že v letech 2016 až 2020 byla na skládky uložena 1 Mt nebezpečných odpadů, z toho pouze 7 % (0,08 Mt) bylo zpoplatněno rizikovou složkou poplatku za uložení nebezpečného odpadu na skládky podle ustanovení § 46 odst. 1 zákona č. 185/2001 Sb. Za roky 2016 až 2020 bylo například vykázáno 0,6 Mt nebezpečných odpadů uložených na skládky jako terénní úpravy bez zpoplatnění rizikovou sazbou, což představuje snížení příjmů za ukládání nebezpečných odpadů na skládky o více než 2,5 mld. Kč; tyto příjmy měly podle § 48 odst. 3 zákona č. 185/2001 Sb. náležet SFŽP, viz příloha č. 6 tohoto kontrolního závěru. Podle zákona o odpadech byl SFŽP příjemcem části vybraných poplatků, avšak neměl kontrolní pravomoc pro kontrolu průběžné evidence ukládaných odpadů na skládky. Tuto pravomoc měla ČIŽP, krajské úřady a příslušné obce, na jejichž katastrálním území se skládky nacházejí.

3. Kontrolou NKÚ u projektů OPŽP zaměřených na předcházení vzniku odpadů či na nakládání s odpady byly zjištěny nedostatky

a) Zadávání veřejných zakázek

U jednoho příjemce dotace z OPŽP bylo kontrolou NKÚ zjištěno, že nepostupoval v souladu se zákonem o zadávání veřejných zakázek²⁵, neboť v zadávací dokumentaci vymežil technickou specifikaci způsobem omezujícím okruh možných účastníků zadávacího řízení, čímž také nedodržel zásadu zákazu diskriminace, což NKÚ vyhodnotil jako skutečnost nasvědčující porušení rozpočtové kázně ve výši až 231 627 Kč dle rozpočtových pravidel²⁶.

b) Vedení účetnictví

U jednoho příjemce dotace z OPŽP bylo kontrolou zjištěno, že nevedl odděleně evidenci o veškerých příjmech, výdajích, výnosech a nákladech projektu a nedoložil úplné vedení účetnictví. Kontrola odhalila, že účetnictví projektu nebylo vedeno řádným způsobem v souladu se zákonem o účetnictví²⁷, což NKÚ vyhodnotil jako skutečnost nasvědčující porušení rozpočtové kázně ve výši až 215 050 Kč dle rozpočtových pravidel²⁶.

c) Způsobnost výdajů

Kontrolou NKÚ bylo ve dvou případech zjištěno, že příjemce dotace zahrnul do způsobilých výdajů projektu i výdaje, které nebylo možné dle pravidel OPŽP považovat za způsobilé, což NKÚ vyhodnotil jako skutečnosti nasvědčující porušení rozpočtové kázně dle rozpočtových pravidel²⁸ a jako nesrovnalost dle unijní legislativy²⁹. SFŽP tyto nedostatky nezjistil a v obou případech schválil vyúčtování v příjemcem požadované výši, čímž nepostupoval v souladu se zákonem o finanční kontrole³⁰ a jeho prováděcí vyhláškou³¹.

d) Časové prodlevy u závěrečného vyhodnocování projektů

Kontrolou NKÚ bylo zjištěno, že SFŽP u 10 z 11 kontrolovaných projektů neprovedl kontrolu závěrečných zpráv o realizaci projektu ve lhůtě 10 dnů³² stanovené v operačním manuálu OPŽP³³, v pěti případech tak učinil za déle než půl roku a ve třech případech až za déle než rok.

²⁵ Ustanovení § 6 odst. 2 a § 36 odst. 1 zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek.

²⁶ Ustanovení § 44 odst. 1 písm. j) zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla).

²⁷ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

²⁸ Ustanovení § 44 odst. 1 písm. b) zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla).

²⁹ Čl. 2 odst. 36 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013, o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti, Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova a Evropském námořním a rybářském fondu, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1083/2006.

³⁰ Ustanovení § 6 a § 26 zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole).

³¹ Ustanovení § 13 odst. 2 vyhlášky č. 416/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb. a zákona č. 123/2003 Sb.

³² Doba od data, kdy příjemce dotace předloží podklady pro závěrečné vyhodnocení ke kontrole Státnímu fondu životního prostředí ČR, po schválení závěrečné zprávy o realizaci z formálního hlediska a z hlediska obsahové kvality Ministerstvem životního prostředí jakožto řídicím orgánem OPŽP.

³³ Operační manuál operačního programu *Životní prostředí 2014–2020* definuje pracovní postupy na úrovni řídicího orgánu a zprostředkujících subjektů. Tyto postupy slouží k náležitému řízení implementace operačního programu *Životní prostředí 2014–2020*.

Další časové prodlevy byly u SFŽP zjištěny v procesu kontroly a posuzování projektových změn a zpráv o udržitelnosti projektu.

MŽP jako řídicí orgán OPŽP a správce programu nepostupovalo v souladu s vyhláškou o účasti státního rozpočtu na financování programů reprodukce majetku³⁴, neboť neprovedlo závěrečné vyhodnocení akce u pěti ukončených kontrolovaných projektů.

4. Kontrolou NKÚ byly zjištěny nedostatky s vazbou na povinnosti vyplývající z právní úpravy odpadového hospodářství

a) Směrnice EU upravující oblast odpadového hospodářství nebyly ze strany ČR transponovány do právního řádu ČR ve stanovených termínech.

V červnu 2018 byly v *Ústředním věstníku EU* zveřejněny čtyři nové směrnice EU³⁵ pro oblast odpadového hospodářství. ČR měla povinnost uvést v účinnost právní předpisy nezbytné k dosažení souladu s těmito směrnicemi do 5. 7. 2020. Příslušná odpadová legislativa³⁶ byla přijata s účinností od 1. 1. 2021, tj. téměř šest měsíců po stanoveném termínu.

V červnu 2019 byla v *Ústředním věstníku EU* zveřejněna nová směrnice EU³⁷ za účelem omezení používání jednorázových plastových výrobků. ČR měla povinnost uvést v účinnost právní předpisy nezbytné k dosažení souladu s touto směrnicí do 3. 7. 2021. Ke dni ukončení kontroly nebyly přijaty příslušné právní předpisy. ČR nesplnila stanovenou transpoziční lhůtu.

Směrnice EU³⁸ z roku 2012 uložila povinnost uplatňovat zásadu odpovědnosti výrobce za účelem každoročního dosažení minimální úrovně sběru odpadních elektrických a elektronických zařízení. ČR měla povinnost uvést v účinnost právní předpisy nezbytné k dosažení souladu s touto směrnicí do 14. 2. 2014. ČR uplatnila zásadu odpovědnosti výrobce v zákoně o výrobcích s ukončenou životností³⁹, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2021, a uvedla tak své právní předpisy do souladu s touto směrnicí téměř 6 let po stanoveném datu.

b) ČR neplní cíl směrnice EU o skládkách odpadů pro nakládání s BRKO.

Směrnice EU o skládkách odpadů⁴⁰ uložila České republice povinnost zajistit, aby bylo množství biologicky rozložitelných komunálních odpadů ukládaných na skládky sníženo na 35 %

³⁴ Ustanovení § 6 odst. 2 vyhlášky č. 560/2006 Sb., o účasti státního rozpočtu na financování programů reprodukce majetku.

³⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/849 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 2000/53/ES o vozidlech s ukončenou životností, 2006/66/ES o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a 2012/19/EU o odpadních elektrických a elektronických zařízeních; směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/850 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 1999/31/ES o skládkách odpadů; směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/851 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 2008/98/ES o odpadech; směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/852 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 94/62/ES o obalech a obalových odpadech.

³⁶ Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech; zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností; zákon č. 543/2020 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpadech a zákona o výrobcích s ukončenou životností; zákon č. 545/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech), ve znění pozdějších předpisů.

³⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/904 ze dne 5. června 2019, o omezení dopadu některých plastových výrobků na životní prostředí.

³⁸ Čl. 7 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/19/ES ze dne 4. července 2012, o odpadních elektrických a elektronických zařízeních; povinnost uvést v účinnost právní předpisy nezbytné k dosažení souladu s touto směrnicí měly členské státy EU do 14. 2. 2014.

³⁹ Zákon č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností.

⁴⁰ Směrnice Rady 1999/31/ES ze dne 26. dubna 1999, o skládkách odpadů.

z celkového množství 1,53 Mt BRKO vyprodukovaných v ČR v roce 1995. ČR měla povinnost snížit množství BRKO ukládaných na skládky na úroveň max. 0,54 Mt do konce roku 2020. Dle výpočtu NKÚ⁴¹ nebylo cíle pro rok 2020 dosaženo. Oficiální údaje o skládkování BRKO za rok 2020 Ministerstvo životního prostředí do ukončení kontroly nezveřejnilo. ČR nesplnila ani cíl stanovený pro rok 2013, tj. ukládat na skládky o 50 % méně BRKO než v roce 1995.

c) MŽP nastavilo v případě obalových odpadů nerovné požadavky na rozsah recyklace obalových odpadů.

Osoby, které uvádějí na trh nebo do oběhu obaly nebo balené výrobky, mají možnost splnit požadavky na zpětný odběr, recyklaci a využití obalových odpadů dle zákona o obalech samostatně nebo prostřednictvím autorizované obalové společnosti, tedy pomocí tzv. kolektivního systému. Obdobně je možné plnit zákonné povinnosti v oblasti zpětného odběru, recyklace a využití vybraných výrobků s ukončenou životností dle zákona o výrobcích s ukončenou životností (např. u odpadních baterií a akumulátorů či odpadních elektrických a elektronických zařízení). V letech 2015 až 2020 zahrnoval kolektivní systém více než 90 % množství obalových odpadů.

Kontrolou NKÚ bylo zjištěno, že zatímco u vybraných výrobků s ukončenou životností platí stejný rozsah požadavků na úroveň recyklace a využití pro osoby plnící svou povinnost individuálně i pro osoby využívající kolektivního systému, tak v případě obalových odpadů jsou požadavky stanoveny odlišně. V zákoně o obalech byl pro roky 2015 až 2020 stanoven rozsah recyklace obalových odpadů např. z papíru, lepenky a skla pro osoby plnící svou povinnost samostatně přísněji o pět procentních bodů než pro kolektivní systém dle rozhodnutí o autorizaci, viz příloha č. 7 tohoto kontrolního závěru. Rozhodnutím MŽP ze dne 19. 3. 2021 se nerovnost požadavků na rozsah recyklace obalových odpadů mezi oběma způsoby plnění povinností v době pandemie covidu-19 prohloubila⁴². MŽP tak nastavilo v případě obalových odpadů nerovné požadavky na rozsah recyklace obalových odpadů.

5. Kontrolou NKÚ bylo zjištěno, že MŽP porušilo zákon o odpadech, neboť neaktualizovalo POH, a dále byly zjištěny nedostatky v oblasti plnění a hodnocení cílů POH

NKÚ zjistil, že MŽP nepostupovalo v souladu s § 42 odst. 7 zákona o odpadech, když nepřistoupilo ke změně POH bezprostředně po každé zásadní změně podmínek, na jejichž základě byl zpracován. Takovou zásadní změnou byla změna právních předpisů EU¹², která stanovila nové cíle pro odpadové hospodářství a v oblasti obalových odpadů například stanovila nová pravidla pro výpočet úrovně recyklace platná od roku 2021. MŽP předložilo návrh aktualizace POH s výhledem do roku 2035 na konci října 2021 do mezirezortního připomínkového řízení.

MŽP v kontrolovaném období nezajistilo ekonomické nástroje na podporu zvýšení energetického využívání směsného komunálního odpadu, přestože je to jeden z hlavních cílů POH.

⁴¹ Výpočet byl proveden na základě dat z *Informačního systému odpadového hospodářství* a dle metodik MŽP: 1) *Matematické vyjádření výpočtu Systavy indikátorů OH v souladu s vyhláškou č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, v platném znění*; 2) *Metodika pro hodnocení cílů POH z roku 2019*.

⁴² Zákon o obalech například stanovuje pro období let 2021 až 2024 v případě plastových obalových odpadů požadavek na úroveň recyklace ve výši 50 % pro osoby plnící svou povinnost samostatně. Pro kolektivní systém MŽP v rozhodnutí o autorizaci ze dne 19. 3. 2021 snížilo požadavek na úroveň recyklace plastových obalových odpadů ze 45 % na 42 %.

Pro nakládání se směsným komunálním odpadem byl v POH stanoven cíl: „*směsný komunální odpad (po vyřídění materiálově využitelných složek, nebezpečných složek a biologicky rozložitelných odpadů) zejména energeticky využívat v zařízeních k tomu určených v souladu s platnou legislativou*“. Aby mohl být směsný komunální odpad zejména energeticky využíván v zařízeních k tomu určených, muselo by docházet ke zvyšování kapacit těchto zařízení, což bylo do značné míry závislé na finanční podpoře těchto zařízení.

MŽP v rámci OPŽP plánovalo podporu zařízení na energetické využití komunálních odpadů. Umožnění podpory bylo podmíněno posouzením ze strany Evropské komise. Ačkoli proces posuzování nebyl Evropskou komisí ještě ukončen, MŽP na konci roku 2016 rozhodlo, že z OPŽP nebude podporováno budování nových kapacit zařízení na energetické využití odpadu, a neposkytlo na tyto účely podporu ani z jiných zdrojů. Skutečností je, že v roce 2020 bylo 77 % směsného komunálního odpadu skládkováno, energeticky využito bylo 22 % směsných komunálních odpadů (v roce 2015 bylo 73 % směsného komunálního odpadu skládkováno a 20 % energeticky využito).

MŽP se ve *zprávkách o plnění cílů POH* primárně zaměřuje na hodnocení plnění opatření, která mají vést k dosažení cílů, nikoliv na průběžné hodnocení dosahování cílů samotných. MŽP například ve *Zprávě o plnění cílů POH za období 2017–2018* vyhodnotilo na základě realizace opatření a aktivit, které měly vést ke snížení celkové produkce odpadů, že strategický cíl č. 1 POH je částečně plněn. K reálnému snížení produkce odpadů ovšem nedošlo. Tento způsob hodnocení, tj. bez vazby mezi hodnocením plnění opatření a hodnocením dosahování cílů, neumožňuje MŽP průběžně posuzovat účinnost strategie snižování odpadové produkce.

MŽP definovalo pro hodnocení dvou cílů POH⁴³ indikátory, které se vztahují pouze k celkové produkci odpadů či nebezpečných odpadů, ačkoliv tyto cíle jsou zaměřeny také na minimalizaci účinků nakládání s odpady na lidské zdraví a životní prostředí. MŽP ve vztahu k předmětným cílům POH nestanovilo indikátory zohledňující způsoby nakládání s odpady.

MŽP vykazovalo v soustavě indikátorů odpadového hospodářství ČR⁴⁴ za roky 2017 a 2018 vyšší hodnoty podílu skládkování BRKO v ČR ve vztahu ke srovnávací základně z roku 1995 (62 % za rok 2017 a 61 % za rok 2018), než uvedlo ve *Zprávě o plnění cílů POH za období 2017–2018* (47 % za rok 2017 a 46 % za rok 2018). Dosažené hodnoty podílu skládkování BRKO vykázané ve *Zprávě o plnění cílů POH za období 2017–2018* neměly oporu ve schválené soustavě indikátorů odpadového hospodářství ČR ani ve stanoveném způsobu jejich výpočtu.

6. Kontrolou byly zjištěny nedostatky v oblasti sledování a vykazování dat o odpadovém hospodářství

Systém sledování nakládání s odpady

MŽP má podle zákona o odpadech povinnost zveřejňovat aktuální informace o provozu zařízení určených pro nakládání s odpady a dle POH je odpovědné za vytváření a udržování komplexní, přiměřené a efektivní sítě zařízení k nakládání s odpady na území ČR. MŽP má vyhodnocovat systém nakládání s odpady na území ČR a systém tříděného sběru odpadů,

⁴³ Strategický cíl č. 2 POH „*minimalizace nepříznivých účinků vzniku odpadů a nakládání s nimi na lidské zdraví a životní prostředí*“ a hlavní cíl č. 12 POH „*minimalizovat negativní účinky při nakládání s nebezpečnými odpady na lidské zdraví a životní prostředí*“.

⁴⁴ Soustava indikátorů odpadového hospodářství představuje soubor základních ukazatelů určených ke sledování vytyčených cílů POH. Povinností MŽP je hodnotit soustavu indikátorů, navrhnout úpravy či aktualizace soustavy indikátorů a stanovovat způsob výpočtu jednotlivých indikátorů.

příčemž má posuzovat kapacitní možnosti systému nakládání s odpady a navrhopat opatření k jeho zlepšení.

ISOH je databázový informační systém obsahující data ohlašovaná na základě zákona o odpadech, nového zákona o odpadech a zákona o obalech. Veřejnosti je přístupná mj. databáze *Veřejný informační systém odpadového hospodářství* (dále také „VISOH“) a databáze *Registr zařízení, obchodníků a spisů* (dále také „registr zařízení“)⁴⁵. Kontrolou NKÚ bylo zjištěno, že rozsah informací zpřístupněných veřejnosti je oproti rozsahu neveřejné části ISOH omezený. V případě registru zařízení je většina informací o provozu zařízení pro nakládání s odpady veřejnosti nepřístupná, jedná se například o informace o volných kapacitách skládek, množství zpoplatněného a nezpoplatněného odpadu uloženého na skládky aj. V případě VISOH jsou zveřejněny pouze základní agregované informace o produkci odpadů a o nakládání s nimi.

Informace o zařízeních určených pro nakládání s odpady jsou shromažďovány v registru zařízení⁴⁶. V tomto registru není evidováno reálné využívání kapacit těchto zařízení pro nakládání s odpady v daném kalendářním roce (vyjma skládek, kde jsou sledovány volné kapacity a zároveň množství uloženého odpadu), ale je zde evidována pouze povolená maximální kapacita zařízení (tzv. projektovaná zpracovatelská kapacita).

Dalším nedostatkem systému monitorování nakládání s odpady je to, že MŽP nemůže sledovat způsoby nakládání s odpady produkovanými na určitém konkrétním území (např. kraj) ve vazbě na původce odpadů. MŽP může sledovat množství odpadu, který byl využit či odstraněn v zařízeních na území kraje, ale bez vazby na původ odpadu, čímž je znemožněno průběžné sledování meziregionálních odpadových toků.

Uvedené nedostatky znesnadňují MŽP hodnocení zatížení sítě zařízení pro nakládání s odpady a její optimalizaci a neumožňují MŽP pružně reagovat na potřeby odpadového hospodářství a lépe identifikovat oblasti k finanční podpoře z národních či evropských prostředků. Vyhodnocení stavu sítě zařízení k nakládání s odpady na celostátní i regionální úrovni včetně návrhů její optimalizace realizovalo MŽP zadáním externí analýzy.

Rozdíly v údajích o celkové produkci komunálních odpadů

Na základě *dohody o poskytování administrativních dat pro statistické účely* ze dne 29. října 2019 se ČSÚ rozhodl k částečnému nahrazení původních statistických výkazů daty MŽP. Vlivem tohoto částečného sjednocení zdrojové základny pro údaje vykazované MŽP a ČSÚ a vlivem auditu informačního systému MŽP a auditu klasifikačních kódů odpadů došlo ke snížení rozdílů ve vykazovaných datech o českém odpadovém hospodářství. Přesto ale přetrvává rozdíl v datech zveřejňovaných MŽP a ČSÚ o celkové produkci komunálních odpadů – za rok 2019 činil tento rozdíl přibližně 10 % (0,5 Mt) a za rok 2020 přibližně 6 % (0,3 Mt).

⁴⁵ Dále jsou veřejnosti přístupné databáze: *Seznam výrobců elektrozařízení; Registr míst zpětného odběru elektrozařízení; Modul Autovraky (MA ISOH); Seznam dopravců*; viz <https://www.cenia.cz/odpadove-a-obehove-hospodarstvi/isoh/>.

⁴⁶ V registru zařízení jsou evidovány informace o roční projektované, roční projektované zpracovatelské, denní projektované zpracovatelské a maximální okamžité kapacitě zařízení ke sběru, využívání a odstraňování odpadů a data o celkových projektovaných, plánovaných a volných kapacitách skládek, o množství odpadu uloženého na skládky, a to včetně forem jejich zpoplatnění.

Seznam zkratk a pojmů

BRKO	biologicky rozložitelný komunální odpad
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
ISOH	<i>Informační systém odpadového hospodářství</i>
KO	komunální odpad
MS2014+	monitorovací systém evropských fondů pro programové období 2014–2020
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
Mt	megatuna
NČI	národní číselník indikátorů
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
NPŽP	<i>Národní program Životní prostředí</i>
OEEZ	odpadní elektrická a elektronická zařízení
OH	odpadové hospodářství
OPŽP	operační program <i>Životní prostředí 2014–2020</i>
ORP	obec s rozšířenou působností
PO 3	prioritní osa 3 – <i>Odpady a materiálové toky, ekologické zátěže a rizika</i> (jedna z prioritních os operačního programu <i>Životní prostředí 2014–2020</i>)
POH	<i>Plán odpadového hospodářství České republiky pro období 2015–2024</i>
registr zařízení	<i>Registr zařízení, obchodníků a spisů</i> (tvoří jednu z databází <i>Informačního systému odpadového hospodářství</i>)
SC	specifický cíl (v rámci OPŽP)
SFŽP	Státní fond životního prostředí České republiky
SKO	směsný komunální odpad
Státní politika ŽP	<i>Státní politika životního prostředí České republiky 2012–2020</i>
VISOH	<i>Veřejný informační systém odpadového hospodářství</i> (tvoří jednu z databází <i>Informačního systému odpadového hospodářství</i>)

Zkrácené názvy právních předpisů

nový zákon o odpadech – zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech

rozpočtová pravidla – zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla)

směrnice o odpadech – směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/98/ES ze dne 19. listopadu 2008, o odpadech a o zrušení některých směrnic

zákon o obalech – zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech)

zákon o odpadech – zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů

zákon o účetnictví – zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

zákon o zadávání veřejných zakázek – zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek

Příloha č. 1: Plnění programových ukazatelů výstupu a výsledku pro SC 3.1, 3.2 a 3.3

Ukazatele/indikátory výstupu

Kód NČI 2014+	Ukazatel	Cílová hodnota (2023)	Hodnoty k 31. 12. 2020	Plnění
		t/rok	t/rok	%
40106	Nově vybudovaná kapacita pro předcházení vzniku komunálního odpadu	160 000,00	137 915,94	86,20
40202	Množství nevyprodukovaného průmyslového odpadu	1 500,00	450,54	30,04
40101/C017	Zvýšení kapacity pro recyklaci odpadů	700 000,00	52 319,89	7,47
40102	Kapacita podpořených zařízení pro materiálové využití ostatních odpadů	300 000,00	129 942,56	43,31
40103	Nově vytvořená kapacita systémů separace a svozu všech odpadů	400 000,00	167 581,70	41,90
40701	Kapacita nově vybudovaných nebo zmodernizovaných zařízení na energetické využití ostatních odpadů	400 000,00	4 810,00	1,20
40901	Kapacita nově podpořených nebo zmodernizovaných zařízení pro nakládání s nebezpečnými odpady	50 000,00	8 069,12	16,14
		m ²	m ²	%
40301	Plocha zrekultivovaných starých skládek z podpořených projektů	480 772,00	114 184,26	23,75

Zdroj: MŽP, programový dokument OPŽP (verze 8.0 a verze 9.0).

Ukazatele/indikátory výsledku

Kód NČI 2014+	Ukazatel	Výchozí hodnota (2012)	Cílová hodnota (2023)	Hodnoty k 31. 12. 2020	Plnění
SC 3.1 – Prevence vzniku odpadů		t/rok	t/rok	t/rok	%
40110	Kapacita pro předcházení vzniku komunálních odpadů	16 000,00	172 000,00	153 915,94	89,49
40210	Odpadová náročnost výroby	1 114 564,00	992 581,00	1 005 286,00	101,28
SC 3.2 – Zvýšit podíl materiálového a energetického využití odpadů		t/rok	t/rok	t/rok	%
40105	Celkové množství materiálově využitého ostatního odpadu	22 122 976,00	40 936 620,00	31 064 655,00	75,88
40104	Množství odpadů zpracovaných v systémech separace a svozu všech odpadů	22 592 701,00	42 481 265,00	31 478 799,00	74,10
40711	Celkové množství energeticky využitých ostatních odpadů	1 009 000,00	1 409 000,00	1 251 630,00	88,83
40911	Využití nebezpečného odpadu	313 403,00	416 474,00	414 144,00	99,44
SC 3.3 – Rekulтивovat staré skládky		m ²	m ²	m ²	%
40310	Plocha zrekultivovaných starých skládek	949 075,00	1 429 677,00	1 063 259,26	74,37

Zdroj: MŽP, programový dokument OPŽP (verze 8.0 a verze 9.0).

Pozn.: ukazatele 40104, 40105, 40210, 40711 a 40911 jsou statistické indikátory. Plnění hodnot těchto indikátorů je uvedeno za rok 2019 z důvodu absence dat za rok 2020.

Příloha č. 2: Vzorek kontrolovaných projektů (proplaceno ke dni 31. 12. 2020)

(v Kč)

Kontrolovaný vzorek projektů OPŽP					
Číslo projektu	Příjemce dotace	Číslo výzvy	Celkové zdroje	Příspěvek EU	Proplaceno EU
CZ.05.3.29/0.0/0.0/15_024/0001154	Město Polná	05_15_024	41 646 352	35 399 399	35 399 399
CZ.05.3.29/0.0/0.0/15_024/0001166	Obec Sívce	05_15_024	3 877 018	3 285 594	3 285 594
CZ.05.3.29/0.0/0.0/15_024/0001249	Obec Šakvice	05_15_024	17 147 527	14 541 596	14 541 596
CZ.05.3.29/0.0/0.0/16_041/0003060	Město Kolín	05_16_041	8 233 127	6 998 158	6 985 816
CZ.05.3.29/0.0/0.0/17_069/0007596	Město Luže	05_17_069	8 143 983	6 608 908	6 608 908
CZ.05.3.29/0.0/0.0/15_005/0000745	Tomáš Chrbolka s.r.o.	05_15_005	8 457 900	5 159 500	5 159 500
CZ.05.3.29/0.0/0.0/16_041/0003347	METAL TRADE COMAX, a.s.	05_16_041	36 591 029	7 560 130	7 560 130
CZ.05.3.29/0.0/0.0/17_068/0005448	MIKROREGION ÚDOLÍ LIDICKÉHO POTOKA	05_17_068	6 317 621	5 321 029	5 321 028
CZ.05.3.29/0.0/0.0/16_040/0003318	SVAZEK OBCÍ NOVOBORSKA	05_16_040	8 752 777	7 439 860	7 439 860
CZ.05.3.29/0.0/0.0/16_040/0003082	Svazek obcí Peklo	05_16_040	3 711 199	3 154 519	3 154 519
CZ.05.3.29/0.0/0.0/16_040/0003765	goodooga s.r.o.	05_16_040	1 224 520	860 200	860 200
CELKEM			144 103 052	96 328 893	96 316 550
Kontrolovaný vzorek projektů NPŽP					
Číslo projektu	Příjemce dotace	Číslo výzvy	Proplaceno z prostředků SFŽP		
10461842	Marius Pedersen a.s.	05/2016	119 250		
2341942	GERA, export import, spol. s r.o.	22/2017	233 100		
2431942	Autocentrum Vojkov s.r.o.	22/2017	376 900		
1931942	AUTOVRAKOVIŠTĚ HEJTMÁNKA s.r.o.	22/2017	406 500		
2411942	MILATA s.r.o.	22/2017	2 234 750		
CELKEM			3 370 500		

Zdroj: MS2014+, SFŽP.

Příloha č. 3: Přehled čerpání kontrolovaných aktivit OPŽP dle typových projektů
ke dni 31. 12. 2020

(v Kč)

SC	Aktivita	Název typového projektu	Počet projektů	Příspěvek EU	Podíl na celkovém příspěvku EU (v %)	Proplaceno z příspěvku EU	Proplaceno v %	
3.1	3.1.1 – Předcházení vzniku komunálních odpadů	Ostatní projekty vyjma re-use center a door to door systémů (komunální odpad)	829	1 412 032 763,12	15,86	842 906 425,34	59,69	
		Re-use centra a door to door systémy	68	147 595 925,81	1,66	44 089 445,41	29,87	
		Předcházení jednorázového nádobí	20	52 403 740,25	0,59	0	0,00	
	Celkem 3.1.1			917	1 612 032 429,18	18,10	886 995 870,75	55,02
	3.1.2 – Předcházení vzniku průmyslových odpadů	Předcházení vzniku průmyslových odpadů	9	21 235 051,65	0,24	0	0,00	
	Celkem 3.1.2			9	21 235 051,65	0,24	0	0,00
CELKEM SC 3.1			926	1 633 267 480,83	18,34	886 995 870,75	54,31	
3.2	3.2.1 – Výstavba a modernizace zařízení pro sběr, třídění a úpravu odpadů	Oddělený sběr odpadů bez aut	1 022	1 780 646 858,00	20,00	1 186 508 300,38	66,63	
		Sběrné dvory	353	1 475 903 497,51	16,57	851 778 399,30	57,71	
		Dotřídování/třídění/úprava	132	634 460 572,44	7,12	135 087 323,44	21,29	
		Oddělený sběr odpadů s autem	52	56 157 996,19	0,63	41 867 166,43	74,55	
	Celkem 3.2.1			1 559	3 947 168 924,14	44,33	2 215 241 189,55	56,12
	3.2.2 – Výstavba a modernizace zařízení pro materiálové využití odpadů	Materiálové využívání	157	897 605 293,64	10,08	156 124 807,38	17,39	
		Kompostárny	147	585 324 005,93	6,57	582 135 987,94	99,46	
	Celkem 3.2.2			304	1 482 929 299,57	16,65	738 260 795,32	49,78
	3.2.3 – Výstavba a modernizace zařízení na energetické využití odpadů a související infrastruktury	Bioplynové stanice	13	827 721 164,51	9,30	39 311 370,53	4,75	
		Energetické využívání odpadů	19	589 819 324,81	6,62	34 651 000,00	5,87	
Celkem 3.2.3			32	1 417 540 489,32	15,92	73 962 370,53	5,22	
3.2.4 – Výstavba a modernizace zařízení pro nakládání s nebezpečnými odpady včetně zdravotnických odpadů	Nakládání s nebezpečnými odpady	30	139 766 078,46	1,57	42 305 857,15	30,27		
Celkem 3.2.4			30	139 766 078,46	1,57	42 305 857,15	30,27	
CELKEM SC 3.2			1 925	6 987 404 791,49	78,47	3 069 770 212,55	43,93	
3.3	3.3.1 – Rekultivace starých skládek (technicky nedostatečně zabezpečených)	Skládky	17	284 195 873,06	3,19	197 017 739,31	69,32	
		Celkem 3.3.1			17	284 195 873,06	3,19	197 017 739,31
	CELKEM SC 3.3			17	284 195 873,06	3,19	197 017 739,31	69,32
CELKEM SC 3.1, 3.2 a 3.3			2 868	8 904 868 145,38	100,00	4 153 783 822,61	46,65	

Zdroj: MŽP.

Příloha č. 4: Přehled volných kapacit skládek v roce 2016 a 2020

Typ skládky	Počet skládek		Volná kapacita (v tunách)	
	1. 1. 2016	31. 12. 2020	1. 1. 2016	31. 12. 2020
Ostatní odpady ⁴⁷	139	132	36 412 433	42 754 517
Nebezpečné odpady ⁴⁸	31	21	9 037 788	6 558 222
Inertní odpady ⁴⁹	36	19	13 268 459	5 247 012

Zdroj: ISOH.

Pozn.: Provozovatel skládky může mít povolení odstraňovat více druhů odpadů.

⁴⁷ Ostatní odpad – odpad, který nespĺňuje podmínky pro nebezpečný odpad, viz pozn. pod čarou č. 48. Směsný komunální odpad se považuje vždy za ostatní odpad.

⁴⁸ Nebezpečný odpad – odpad, který:

- a) vykazuje alespoň jednu z nebezpečných vlastností uvedených v příloze přímo použitelných předpisů Evropské unie o nebezpečných vlastnostech odpadů,
- b) zařazuje se do druhu odpadu, kterému je v „katalogu odpadů“ přiřazena kategorie nebezpečný odpad, nebo
- c) je smísen s některým z odpadů uvedených v písmenu b) nebo je jím znečištěn.

⁴⁹ Inertní odpad – odpad, který nemá nebezpečné vlastnosti a u něhož za normálních klimatických podmínek nedochází k žádným významným fyzikálním, chemickým nebo biologickým změnám. Inertní odpad nehoří ani jinak chemicky či fyzikálně nereaguje, nepodléhá biologickému rozkladu ani nezpůsobuje rozklad jiných látek, s nimiž přichází do styku, a to způsobem ohrožujícím lidské zdraví, ohrožujícím nebo poškozujícím životní prostředí nebo vedoucím k překročení limitů znečišťování stanovených zvláštními právními předpisy. Směsné odpady se nepovažují za odpad inertní.

Příloha č. 5: Výpočet průměrné ceny energetického využití směsného komunálního odpadu (SKO) v roce 2021

Zařízení pro energetické využití odpadů	Provoz od roku	Kapacita (t/rok)	Váha (dle kapacity)	Cena za odstranění 1 tuny SKO (v Kč)	Vážená cena za odstranění 1 tuny SKO (v Kč)
Praha	1998	330 000	0,42	2 500	1 059
Brno	1989	248 000	0,32	950	302
Plzeň	2016	105 000	0,13	1 830	247
Liberec	1999	96 000	0,12	1 550	191
Celkem	–	779 000	1,00	–	–
Průměrná cena za odstranění 1 t SKO – aritmetický průměr	–	–	–	1 708	–
Průměrná cena za odstranění 1 t SKO – vážený průměr	–	–	–	–	1 799

Zdroj: <https://www.chmi.cz/files/portal/docs/uoco/oez/emise/spalovny/index.html>; <https://www.psas.cz/>; <https://www.sako.cz/>; <https://www.zevoplzen.cz/>; <https://tmz.mvv.cz/>; výpočet NKÚ.

Pozn.: Ve výpočtu průměrné ceny byla vahou maximální roční kapacita jednotlivých zařízení na energetické využívání odpadů.

Příloha č. 6: Množství nebezpečných odpadů uložených na skládkách

Č.	Text/ jednotka	2016	2017	2018	2019	2020	Celkem
1	Množství uložených nebezpečných odpadů v provozech skládek (v tunách)	145 755	173 503	241 828	289 847	189 862	1 040 795
2	Množství zpoplatněných odstraněných nebezpečných odpadů (v tunách)	50 382	8 061	4 897	6 005	7 513	76 858
3	Množství nebezpečných odpadů uložených na skládky jako terénní úpravy v provozech skládek (v tunách)	73 889	145 036	145 926	175 963	26 372	567 186
4	Riziková složka poplatku dle přílohy č. 6 zákona o odpadech (v Kč/t)	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500
5	Hodnota nezpoplatněného nebezpečného odpadu uloženého jako terénní úpravy v provozech skládek (řádek č. 5 = ř. 3 x ř. 4) (v Kč)	332 500 500	652 662 000	656 667 000	791 833 500	118 674 000	2 552 337 000

Zdroj: ISOH.

Pozn.: Data v ISOH byla dostupná od 1. 1. 2016.

Příloha č. 7: Požadovaný rozsah recyklace obalového odpadu pro roky 2015–2020
 pro individuální systém (IS) dle zákona o obalech
 a pro kolektivní systém (KS) dle rozhodnutí MŽP o autorizaci (v %)

Odpady z obalů	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	IS	KS	IS	KS	IS	KS	IS	KS	IS	KS	IS	KS
- papírových a lepenkových	75	70	75	70	75	70	75	70	75	70	75	70
- skleněných	75	70	75	70	75	70	75	70	75	70	75	70
- plastových	40	27	45	45	45	45	45	45	45	45	50	50
- kovových	55	50	55	51	55	52	55	52	55	52	55	55
- dřevěných	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Celkem	60	55	65	60	65	65	65	65	65	65	70	70

Zdroj: příloha č. 3 zákona o obalech; materiál MŽP „rozhodnutí o autorizaci“ ve znění změny ze dne 20. 2. 2014.